

Visie op taalonderwijs

Visie op taalonderwijs Nederlands en Engels

Naam:	Thomas Zylstra
Studentnummer:	271593
Vak:	Leren en Taal (PBDB23VLT)
Docenten:	Esther de Groot (GRES), Derrick Manzanares (MADJ), Evelien Berg-Borgonjon (BEVL)
Datum:	18-04-2024

INHOUD

Mijn visie.....	3
Het belang van taalonderwijs	3
Mijn invloed als leerkracht.....	3
Goed taalonderwijs.....	4
Leesklimaat.....	5
Visie vergelijken met activiteitenpakket	6
Bibliografie	7
Bijlage	9
Bijlage 1: Peerfeedback.....	9

Het belang van taalonderwijs

Taal heeft gelukkig een prominente plek in het basisonderwijs in Nederland. Taal is voor mij de basis om met elkaar te kunnen communiceren, jezelf uit te drukken en relaties op te bouwen met anderen. Met taal kan je bepaalde dingen overbrengen op anderen. Daarnaast kan je via taal nieuwe woorden, ideeën, concepten en theorieën leren. De taal die we spreken is verbonden met onze persoonlijkheid en identiteit en door te leren kan je uiteindelijk een beroep uitoefenen dat bij jou als persoon past (Paus, 2018).

De laatste jaren is er in het onderwijs een terugloop van basisvaardigheden bij leerlingen. De resultaten van leerlingen en studenten op het gebied van taal, rekenen en burgerschap kwam verder onder druk te staan. Daarom is een trendbreuk hard nodig (Inspectie van het Onderwijs, 2022).

Dit is natuurlijk een tendens die moet worden tegen gegaan. Omdat taal, in mijn ogen, de basis is. Ik denk dat taal beter beklijft als leerlingen betrokken zijn bij het onderwerp. Ze vinden de onderwerpen dan interessanter. Het is wel belangrijk om ervoor te zorgen dat het aantrekkelijk is, maar ook leerzaam. Kinderen leren het best in contexten die voor hen belangrijk zijn. Het gaat hierbij om contexten die rijk, uitdagend, motiverend, herkenbaar en functioneel zijn (Paus, 2018). Om hier aan te werken ben ik een voorstander van om alle taaldomeinen (lezen, spreken, schrijven en luisteren) in de lessen. Dit biedt mogelijkheden voor tijd- en leerwinst en hierin kan weer worden ingezoomd op een bepaalde deelvaardigheid (Paus, 2018).

Omdat de Nederlandse taal al achterstanden heeft in de huidige maatschappij hoeft Engels wat mij betreft niet volledig te worden geïntegreerd in het onderwijs. Persoonlijk zou ik hiervoor kiezen om te kiezen voor een lichte variant op Content & Language Integrated Learning. Dit is een experimentele fase. Het Engels wordt in deze fase aangeboden aan de hand van onderwerpen die in de les Nederlands worden besproken (Coyle, 2010). In mijn visie zou ik Engels wel opnemen. Doordat leerlingen al vroeg Engels leren, wordt er een beroep gedaan op de creativiteit van de leerlingen en bouwt het zelfvertrouwen op (SLO, 2021).

Mijn invloed als leerkracht

Omdat ik als leerkracht aan de slag ga is het nodig dat leerlingen de taal goed begrijpen en onder de knie krijgen. Alleen op deze manier kunnen ze volgen wat ik als leerkracht uitleg. De invloed die ik als leerkracht heb is hartstikke groot. De invloed die ik als leerkracht heb is heel breed.

Het kan gaan over het inrichten van de omgeving, de teksten die ik aanbied, de gesprekken die ik voer en het voorlezen. Het creëren van een goede leeromgeving daagt de leerlingen uit om te leren (Alkema, 2022). Als leerkracht heb ik invloed om ervoor te zorgen dat het belang van een leesomgeving zichtbaar is. Dit kan de motivatie van leerlingen bij het lezen versterken. Er moet zorg worden gedragen voor verschillende boeken en teksten, ze moeten bereikbaar zijn voor de leerlingen (Paus, 2018). De leesomgeving die ik prefereer zijn een sortering van verschillende soorten boeken. Niet alleen normale boeken. Maar ook gedichten, informatieve boeken en tijdschriften.

Zelf heb ik tijdens een les op de opleiding ervaring opgedaan met het vertel-eens-gesprek Chambers (2002). Als klas hebben wij een boek gelezen en hier vervolgens over gepraat. Het

mooie hiervan was dat er veel verschillende dingen over het boek werd gezegd. Wat ook voor jezelf weer nieuwe inzichten geeft in het eventueel lezen van een nieuw boek en hier op een andere manier naar te kijken. Op deze manier worden meerdere taaldomeinen in samenhang aangeboden. Door eerst te lezen, maar er vervolgens ook over te praten. Een waardevolle manier die ik als leerkracht kan inzetten.

Van mijn eigen tijd op de basisschool herinner ik mij niet meer zoveel. Behalve dat er vaak door de leerkrachten werd voorgelezen. Er staat mij nog heel goed bij dat ik, maar met mij meer leerlingen, geboeid zat te luisteren. Ik kon mij het hele verhaal uit het boek inbeelden.

Maar het gaat ook om signalering van taalproblemen bij leerlingen. Dit kan ervoor zorgen dat leerlingen in een traject komen op hun vroegtijdige taalproblemen aan te pakken zodat ze intensieve taaltrainingen kunnen volgen. Dit heeft een positief effect op de taalontwikkeling van de leerlingen (Kennisrotonde, 2022).

Zelf heb ik in de praktijk nog niet meegemaakt dat er een Engels les werd gegeven. In overleg met mijn coach ben ik er achter gekomen dat ze op mijn stageschool Engels niet echt als prioriteit hebben maar dat ze er gedurende het jaar wel aandacht aan (moeten) besteden. Ook in het geven van Engels heb ik invloed. Ook al herhaal ik het maar een keer kort, ook al is het niet tijdens een les Engels maar bij een andere les. Als leerkracht ben ik er dan toch mee bezig. In het Nederlands en Engels kan leren spreken en leren luisteren goed naast elkaar. Het lezen en schrijven liever niet, op deze manier kan verwarring worden voorkomen (Kennisrotonde, 2019). Wanneer de mogelijkheid zich voordoet om Engels te geven ga ik dit doen. De meerwaarde van het geven van Engels op basisscholen is mij duidelijk. Het zorgt voor creativiteit en zelfvertrouwen bij leerlingen.

Goed taalonderwijs

Bij goed taalonderwijs gaat het naar mijn mening om dat het taalonderwijs op de leerlingen is afgestemd. Leerlingen die al goed kunnen lezen bijvoorbeeld, niet op hetzelfde niveau te laten lezen maar al op een hoger niveau zodat ze worden uitgedaagd. Op mijn stageadres is het zo dat alle leerlingen van groep 3 t/m 8 op hetzelfde tijdstip lezen, op hun eigen niveau. Soms met een maatje, soms alleen. Net waar de behoefte ligt.

Leerlingen leren het beste als ze betrokken zijn bij het onderwerp. Het moet gaan om een goede balans tussen leerzaam en aantrekkelijk (Paus, 2018). Op scholen hoort niet zomaar te worden gewerkt aan taal. Het moet zowel een doel zijn als een middel. Leerlingen moeten er ook iets van leren, niet alleen het lezen maar ook wat ze bijvoorbeeld lezen om zo kennis te verwerven en kennis uit te bouwen. Taalonderwijs is voor mij meer dan alleen werken aan taal in losse domeinen. Als een les gaat over begrijpend lezen dien je daar als leerkracht ook wat mee te doen. Door erover te praten, leerlingen zelf wat te laten opschrijven, tekenen etc. zorgen voor een verwerkingsopdracht zodat er meerdere domeinen worden getriggerd. Ook interactie verkrijgen bij leerlingen is van wezenlijk belang bij goed taalonderwijs. Bij een thema kan bijvoorbeeld worden gestart met een mindmap. Op deze manier wordt er een beroep gedaan op het mentale lexicon. Er worden verbanden gelegd en associaties tussen betekenissen met als doel het onthouden van woorden (Paus, 2018). Er wordt dan in kaart gebracht wat leerlingen al van een bepaald onderwerp weten of wat ze willen weten. Leerlingen zijn op deze manier aan het lezen, spreken en luisteren over het onderwerp en wordt er aan meerdere domeinen gewerkt.

In het huidige onderwijs, op mijn stage, is er veel aandacht voor het eindproduct. Wat is er gemaakt? Goed taalonderwijs is niet alleen gericht op het eindproduct maar ook op het proces en het effect. Taal leer je daarnaast door taal te gebruiken. Er moet interactie zijn tussen de

leerlingen. Dus bij het schrijven van een verhaal het laten voorlezen aan andere kinderen, erover praten, feedback geven en eventueel weer aanpassen (Paus, 2018).

Goed taalonderwijs voldoet volgens het boek Portaal (2018) negen uitgangspunten:

1. Goed taalonderwijs is bedoeld voor iedereen en is kindgericht;
2. Goed taalonderwijs sprankelt;
3. Goed taalonderwijs is doel én middel;
4. Goed taalonderwijs heeft een balans van aandacht voor deelvaardigheden en voor het geheel;
5. Goed taalonderwijs is doelgericht;
6. Goed taalonderwijs is betekenisvol en functioneel;
7. Goed taalonderwijs is taalontwikkelend;
8. Goed taalonderwijs is gericht op bedoeling, proces en effect;
9. Goed taalonderwijs is interactief.

Binnen mijn stageorganisatie heb ik nog geen enkele les gezien waarin Engels werd gegeven. De koppeling tussen de praktijk en theorie kan ik hiermee dus niet maken. Ik weet wel dat Engels op deze school, niet een hele prominente plek heeft. Goed taalonderwijs in het Engels is belangrijk zodat leerlingen, net als in het Nederlands, niet alleen maar lezen, luisteren, schrijven of spreken maar ook dit weer als doel én middel gebruiken.

Leesklimaat

Het leesklimaat mag niet afhangen van maar één leerkracht of een geslaagd leesproject. Het hele team van een basisschool is belangrijk om de leesmotivatie bij leerlingen te stimuleren. Een schoolbreed leesklimaat is een bewuste keuze van de school. Omdat lezen een basisvaardigheid is die we ons hele leven nodig hebben moet lezen een positieve ervaring hebben. Positieve ervaringen met lezen stimuleert het leesplezier en de motivatie bij leerlingen (Iedereenleest, 2019). Leesmotivatie heeft dus invloed op de leesvaardigheid. Hoe groter het leesplezier, hoe meer leerlingen lezen en hoe beter de leesvaardigheid. Een belangrijke bijdrage is (interactief) voorlezen. Deze methodiek werkt bij leerlingen van alle leeftijden.

Leesplezier in de klas wordt volgens Stichting Lezen gevormd door een rijk en divers aanbod van boeken in de klas, leerkracht die op allerlei manieren speelt met boeken, een rustige plek en tijd om te lezen, veel voorlezen, vrij lezen waarbij leerlingen zelf een boek mogen kiezen, over boeken praten en differentiëren (Paus, 2018).

Hoe intrinsiek of extrinsiek kinderen gemotiveerd zijn om te lezen, wordt mede bepaald door de waarde die leerlingen hechten aan lezen, het zelfvertrouwen dat ze hebben in hun leesvaardigheid, hun interesse in bepaalde teksten en de doelen die ze hebben wanneer ze lezen. De kans op intrinsieke motivatie is het grootst als je als leerkracht voldoet aan drie basisbehoeften: autonomie, competentie en verbondenheid. Het gaat hierbij om de leerlingen keuzes te bieden, leerlingen teksten van passend niveau aan te bieden en leerlingen de ruimte geven om samen te werken (Van Steensel & Van den Eijnden, 2022).

De inrichting van een stimulerende leesomgeving is van belang voor een goed leesklimaat. Het gaat niet alleen om de boeken die voor leerlingen beschikbaar zijn, maar ook tijd en aandacht om te lezen, welke rol heeft de leerkracht? En waar kan (rustig) gelezen worden. De leesomgeving moet gevarieerd, aantrekkelijk en uitnodigend zijn. Ook internet en gebruik van andere media vallen onder inricht van een stimulerende leesomgeving (Leraar24, 2021). Een stimulerende leesomgeving kan o.a. door een leeshoek dat een vast onderdeel is van het lokaal, een

themahoek met teksten over het thema, een lettermuur of verteltafel of een prikbord met nieuwtjes (Paus, 2018).

Chambers (2012) ontwikkelde de leescirkel. Een ondersteunend model om leerkrachten te helpen bij leesbevordering. De leescirkel gaat uit van drie handelingen. Kiezen, lezen en reageren. Dit wil eigenlijk zeggen dat er voldoende keuze moet zijn voor leerlingen om een boek te kunnen kiezen vanuit een ruim en gevarieerd aanbod. De leerkracht moet zorgen voor voldoende tijd om te lezen. Om kinderen enthousiaste lezers te maken moeten er gesprekken worden gevoerd over de gelezen boeken.

Visie vergelijken met activiteitenpakket

Zoals eerder al aangegeven is taal voor mij de basis van het communiceren. Wat een prominente plek heeft en hoort te hebben in het onderwijs. Deze prominente plek heb ik samen met mijn medestudent ook terug laten komen in het activiteitenpakket dat wij hebben samengesteld.

Met taal kan je heel veel overbrengen op anderen. Zo ook nieuwe informatie waardoor kinderen nieuwe kennis vergaren, maar ook leren over nieuwe ideeën, concepten en theorieën. Het overbrengen gaat een stuk makkelijker als leerlingen geïnteresseerd zijn in het onderwerp en ze bij het thema worden betrokken.

Dit hebben wij ook geprobeerd door een thematafel en leeshoek aanwezig te hebben in het lokaal. Als leerkracht ben ik hier voorstander van zodat het thema gaat leven en leerlingen hier ook veel over te weten willen komen.

In de context van een leesomgeving die rijk, uitdagend, motiverend, herkenbaar en functioneel is. En die ik wil aanbieden is er in het activiteitenpakket gekozen voor verschillende teksten. Er is gebruik gemaakt van leesboeken, informatieve boeken, gedichtenbundels en krantenartikelen, maar ook digitale media.

In het activiteitenpakket zat meer Engels (2 op de 6 lessen) dan ik in mijn visie zou aanbieden. Ondanks dat het over het onderwerp gaat en dit past bij mijn visie op een lichte variant van CLIL. Ik vind het veel in vergelijking met het belang van de ontwikkeling van leerlingen op het gebied van de Nederlandse taal.

In het activiteitenpakket worden in elke les meerdere taaldomeinen aangesproken om mee aan het werk te gaan. De taaldomeinen worden hierin in samenhang aangeboden waardoor de taalles effectiever wordt (Leraar24, 2020).

BIBLIOGRAFIE

Alkema, E. K. (2022). Creëren van leeromgevingen. In E. K. Alkema, *Meer dan onderwijs* (pp. 311). Koninklijke van Gorcum BV.

Chambers, A. (2002). *Vertel eens: Kinderen lezen en praten*. (pp. 110 – 115) Biblion Uitgeverij

Chambers, A. (2012). Leespraat. Uitgeverij NDB Biblion

Coyle, D., Hood, P. & Marsh, D. (2010) *CLIL: Content and Language Integrated Learning*. Cambridge: Cambridge University Press.

Paus, H., Van den Brand, A., Bacchini, S., Dekkers, R., Hofstede, D., Markesteijn, C., Meijer, H., Pullens, T. Geletterdheid: lezen. *Portaal* (pp. 177). Uitgeverij Coutinho

Paus, H., Van den Brand, A., Bacchini, S., Dekkers, R., Hofstede, D., Markesteijn, C., Meijer, H., Pullens, T. Geletterdheid: lezen. *Portaal* (pp. 181). Uitgeverij Coutinho

Paus, H., Van den Brand, A., Bacchini, S., Dekkers, R., Hofstede, D., Markesteijn, C., Meijer, H., Pullens, T. Jeugdliteratuur. *Portaal* (pp. 389-399). Uitgeverij Coutinho

Paus, H., Van den Brand, A., Bacchini, S., Dekkers, R., Hofstede, D., Markesteijn, C., Meijer, H., Pullens, T. Taalonderwijs. *Portaal* (pp. 34). Uitgeverij Coutinho

Paus, H., Van den Brand, A., Bacchini, S., Dekkers, R., Hofstede, D., Markesteijn, C., Meijer, H., Pullens, T. Taalonderwijs. *Portaal* (pp. 48-49). Uitgeverij Coutinho

Paus, H., Van den Brand, A., Bacchini, S., Dekkers, R., Hofstede, D., Markesteijn, C., Meijer, H., Pullens, T. Taal in samenhang. *Portaal* (pp. 415). Uitgeverij Coutinho -> paginanummer + hfst.

Paus, H., Van den Brand, A., Bacchini, S., Dekkers, R., Hofstede, D., Markesteijn, C., Meijer, H., Pullens, T. Taal in samenhang. *Portaal* (pp. 415). Uitgeverij Coutinho

Coyle, D., Hood, P. & Marsh, D. (2010) *CLIL: Content and Language Integrated Learning*. Cambridge: Cambridge University Press. (p.1)

SLO (2021, 20 januari). *Wat is het belang van het vak Engels?*. SLO. Geraadpleegd op 15-04-2024, via <https://www.slo.nl/vakportalen/mvt/engels-achtergrond/belang-vak-engels/>

Iedereenleest (2019, 25 oktober). *Vijf succesfactoren om schoolbreed te werken aan lezen*. Iedereenleest.nl. Geraadpleegd op 15-04-2024, via <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/de-praktijk/vijf-succesfactoren-om-schoolbreed-te-werken-aan-lezen>

Inspectie van het Onderwijs (2022, 13 april). *Neergaande trend taal en rekenen kan in twee jaar gekeerd worden*. Onderwijsinspectie.nl. Geraadpleegd op 15-04-2024, via <https://www.onderwijsinspectie.nl/actueel/nieuws/2022/04/13/neergaande-trend-taal-en-rekenen-kan-in-twee-jaar-gekeerd-worden>

Kennisrotonde (2019, 6 december). *Het gelijktijdig leren van twee vreemde talen of het na elkaar leren?* Kennisrotonde.nl. Geraadpleegd op 15-04-2024, via

<https://www.kennisrotonde.nl/vraag-en-antwoord/mogelijkheid-leren-twee-nieuwe-vreemde-talen>

Kennisrotonde (2022, 4 april). *Wat is het effect van taalondersteuning bij kinderen tot zes jaar op hun lees- en schrijfvaardigheid later op de basisschool?* Kennisrotonde.nl. Geraadpleegd op 15-04-2024, via <https://www.kennisrotonde.nl/vraag-en-antwoord/taalontwikkeling-en-de-invloed-op-de-taalvaardigheid-bij-kinderen>

Leraar24 (2021, 15 juni). Geraadpleegd op 14-04-2024, via <https://www.leraar24.nl/50539/hoe-stimuleer-je-het-leesplezier-van-leerlingen/>

Leraar24 (2020, 18 februari). Geraadpleegd op 15-04-2024, via <https://www.leraar24.nl/420644/geintegreerd-taalonderwijs-maakt-de-taalles-leuk-en-effectief/>

Van Steensel, R. & Van den Eijnden, J. (2022). *Leesmotivatie bevorderen in het primair onderwijs*. Onderwijskennis.nl (NRO). Geraadpleegd op 15-04-2024, via <https://www.onderwijskennis.nl/node/3009>

BIJLAGE

Bijlage 1: Peerfeedback

Leeruitkomst 1: De student beschrijft zijn visie op taal (Nederlands en Engels) in het basisonderwijs.			
Visie op taalonderwijs	onvoldoende	voldoet	boven verwachting
	maximale aftrek startcijfer: 7 indien niet voldoende		maximale bonus indien boven verwachting
Belang van taalonderwijs	-1	De student beschrijft zijn/haar opvatting over het belang van taalonderwijs in het basisonderwijs en onderbouwt dit met relevante literatuur. De student heeft hierbij aandacht voor zowel Nederlands als Engels.	+0,5
Rol als beïnvloeder	-1	De student beschrijft zijn/haar beeld van welke invloed hij/zij als leraar heeft op de taalontwikkeling van kinderen in het basisonderwijs en onderbouwt dit met relevante literatuur. De student heeft hierbij aandacht voor zowel Nederlands als Engels.	+0,5
Goed taalonderwijs	-1	De student beschrijft waar goed taalonderwijs in het basisonderwijs aan moet voldoen en hoe dit het beste vormgegeven kan worden en onderbouwt dit met relevante literatuur. De student heeft hierbij aandacht voor zowel Nederlands als Engels.	+0,5
Leesklimaat	-1	De student beschrijft waar een schoolbreed leesklimaat op een basisschool aan moet voldoen en hoe dit het beste vormgegeven kan worden en onderbouwt dit met relevante literatuur.	+0,5
Vergelijking visie met activiteitenpakket	-1	De student maakt in een vergelijking duidelijk in hoeverre de eigen visie terugkomt in het activiteitenpakket en beveelt aan met welke aanpassingen meer aansluiting gecreëerd kan worden.	+0,5
Samenhangend	-0,5	De student schrijft de tekst vanuit een heldere structuur.	+0,25
Gepersonaliseerd	-0,5	De student personaliseert de eigen visie met relevante ervaringen.	+0,25
Cijfer Visie:			

Beoordelingsmatrix schrijfvaardigheid Pabo blok 3.3 en 3.4 en jaar 4

Doel	Voldoende niveau (VN)	Onvoldoende niveau (ON)	Opmerkingen
Taalverzorging <i>Spelling en zinsbouw</i>	5 of minder fouten per pagina ¹ . Samengestelde zinnen zijn inhoudelijk gezien begrijpelijk geformuleerd.	Meer dan 5 fouten per pagina. Samengestelde zinnen zijn inhoudelijk gezien moeilijk te volgen.	Mooie samenhangende zinnen.
Taalverzorging <i>Bronverwijzing en bronvermelding</i>	Bronverwijzing volgens APA-normen beschreven, zowel in de tekst, de bijschriften, als bij de figuren. De bronnenlijst is bijna helemaal volgens APA-normen opgebouwd.	Bronverwijzing mist, of is niet volgens APA-normen beschreven, zowel in de tekst, de bijschriften, als bij de figuren. De bronnenlijst mist of is niet volgens APA-normen opgebouwd.	Check het rode stuk nogmaals.
Samenhang <i>Alineagebruik (opbouw tekst) en hoofdonderwerpen</i>	Indeling in alinea's is logisch. Over het algemeen één hoofdonderwerp per alinea. Er wordt zowel gebruik gemaakt van informatie-gevende als verbindende alinea's. Alinea's zijn over het algemeen verbonden tot een logisch opgebouwde tekst.	Indeling in alinea's is onlogisch. Er worden meer hoofdonderwerpen per alinea besproken. Alinea's zijn over het algemeen niet verbonden tot een logisch opgebouwde tekst.	
Publiek <i>Schrijfstijl</i>	Er is rekening gehouden met het publiek door bijvoorbeeld - meer of minder gebruik van (vak)termen, - wijze van gebruik van afkortingen - zinslengte	Er wordt onvoldoende rekening gehouden met het publiek in wijze van gebruik vaktermen en afkortingen en/of zinslengte	
Leesbaarheid <i>Indeling en lay-out</i>	De indeling en de lay-out van de tekst zijn logisch opgezet. Wanneer van toepassing: tekst en figuren etc. passen bij elkaar.	De indeling en de lay-out van de tekst oogt rommelig. Wanneer van toepassing: tekst en figuren etc. passen niet bij elkaar of staan niet op een logische plaats.	
Wanneer schrijfvaardigheid van onvoldoende niveau is, geldt dat het hele product onvoldoende is. Er wordt een O ingevoerd in Osiris. De student krijgt wel op alle onderdelen in het beoordelingsformulier een beoordeling. Oordeel schrijfvaardigheid (alle onderdelen moeten voldoende zijn) ☐ Voldoende Niveau ☐ Onvoldoende Niveau Toelichting:			